

Lærercertificeringsprojektet 'Lærere i bevægelse'

Mette Andresen, Learning Lab Denmark

Abstract:

Formålet med projektet er at:

- Styrke de deltagende læreres evne til fagdidaktisk refleksion over egen undervisning, med porteføljeskrivning som redskab,
- Fremme dannelsen af faglige netværk for matematik- og naturvidenskabs lærere på de enkelte skoler og mellem skolerne
- Videreudvikle det fagdidaktiske sprog indenfor matematik og naturvidenskab
- Skabe kontinuitet i undervisningen i matematik og naturvidenskab på langs gennem skoleforløbet for den enkelte elev.

I projektet danner erfarne lærere i matematik, fysik og kemi fra grundskole og gymnasium teams, der støtter hinanden i udarbejdelsen af individuelle porteføljer over deres egen afholdte undervisning. I porteføljerne skal lærerne formulere deres refleksioner over undervisningsforløb, udvalgt så de tilsammen dækker en række fagdidaktiske og en række almen-didaktiske emner.

Der er afsat 90 timer for den enkelte lærer til forløbet, som strækker sig over et år. Lærerne disponerer over 65 af timerne til møder, overværelse af undervisning og kollegial supervision, skrivning af porteføljen og andet.

Der arrangeres fælles seminarer i alt ca 15 timer og 10 timer er afsat til evaluering.

Til hvert team er tilknyttet et par supervisorer som giver lærerne jævnbyrdig, kollegial sparring, og som kan hjælpe med henvisninger til andres erfaringer, teori mv.

Desuden kan lærerne et par gange under forløbet aflevere udkast til materiale til porteføljen til ekstern vurdering i forhold til de opstillede kriterier. Ved forløbets afslutning afleveres hele porteføljen til ekstern bedømmelse med henblik på godkendelse eller ikke godkendelse.

Første forløb gennemførtes jan - dec 2003, næste runde forventes at løbe fra okt 2004.

Baggrund

Den enkelte lærers udarbejdelse af en pædagogisk portefølje er det bærende element i certificeringsordningen. Porteføljen, der bygger på lærerens egne konkrete udvalgte undervisningsforløb, er en refleksionsportefølje, ikke en præsentationsportefølje. Dette er en konsekvens af at certificeringens sigte er kvalitetsudvikling, ikke kontrol.

Kvalitetsudviklingen ses som led i en professionel udvikling for de indgående lærere fra grundskole og gymnasium, der skal modsvare de stigende krav om læringsfremmende undervisning hvor den enkelte elev er i fokus. Denne sammenhæng afspejler sig på flere punkter:

- Undervisningen må for at kunne tage hensyn til den enkelte elev såvel som gruppen afvikles fleksibelt og med lydhør hensyntagen til elevernes respons. Læreren skal altså kunne tage slutninger og justere undervejs i selve de enkelte undervisningssekvenser.

- Undervisningen må planlægges med udgangspunkt i elevernes situation, det vil sige læreren skal kunne opfange, bearbejde og bruge den respons der er givet på de enkelte sekvenser.

- Det udbredte arbejde med elevporteføljer, der har baggrund i en øget vægt på elevernes medansvar for egen læring, begrunder en forventning om at også lærerne skaffer sig erfaring med porteføljearbejde som redskab.

Disse forhold bevirker at lærerens refleksioner i højere grad end tidligere er helt nødvendige både i planlægningen og under afviklingen af undervisningen, og begrunder valget af porteføljeskrivning som redskab til kvalificering af lærerrefleksionerne (Dale, 1998, p 220, og Schön, 2001, pp 55-68).

Sprogliggørelse af tavs viden

Under den kollegiale dialog og ved nedskrivningen af erfaringer og refleksioner som led i porteføljearbejdet sættes der ord på de erfarne læreres tavse viden, og udviklingen af et fælles didaktisk sprog fremmes. Sprogliggørelse af tavs viden såvel som udvikling af fælles fagsprog indenfor didaktik kan ses som led i opfyldelse af det krav om dokumentation der følger med professionaliseringen (Lund, 2004, pp 197 ff). Den umiddelbare nytte for lærerne ses for eksempel i forbindelse med erfarings- og idéudveksling mellem kolleger, i elev- såvel som i forældrekontakten og mere bredt ved deltagelse i den offentlige debat.

Den afklarende effekt af at formulere sig, både skriftligt og mundtligt er ikke mindre vigtig (Dysthe, Hertzberg & Hoel, 2001, p 66).

Supervision og bedømmelse adskilt:

I certificeringsordningen er supervision af lærerne adskilt fra bedømmelsen af porteføljerne ved at de to funktioner varetages af forskellige grupper af personer uden sammenfald. Derved opnås mulighed for at det supervisor-par der er tilknyttet det enkelte fagteam, fremfor at fungere som vejleder med vejlederansvar, kan optræde i rollen som 'kritisk ven', altså indgå som diskussions- og sparringspartner og 'fødselshjælpere' i lærernes udviklingsproces (Elliot, 1991, p 54 og Jaworski & Watson, 1994, pp 124 - 138).

Desuden fungerer supervisorerne som rådgivere med hensyn til inddragelse af didaktisk litteratur og teori i den udstrækning lærerne selv formulerer et behov herfor.

Samtidig sikrer den eksterne bedømmelse af porteføljerne at certificeringsordningen opleves som et forpligtende tilbud.

Bedømmelsen af porteføljerne sker på grundlag af eksplícit formulerede kriterier som lærerne gøres bekendt med inden forløbets start.

Da sigtet med ordningen ikke er kontrollerende, bedømmes graden af

refleksion som den afspejles i undervisningen og i porteføljen frem for selve undervisningens konkrete forløb.

Det vurderes om porteføljen som helhed fremtræder som et brugbart redskab til refleksion, blandt andet gennem en vurdering af om læreren i sin skildring af undervisningen formår at skelne mellem hvad der var planlagt, hvad han eller hun gjorde og hvad der rent faktisk skete (Andresen et.al., 2004, pp14 - 15).

Fagteams

I kraft af supervisorernes ikke-vejledende rolle kan disse indgå på lige fod i en kollegiale dialog. De enkelte fagteams er sammensat og supervisorerne udvalgt så der på den ene side er en vis faglig spændvidde som skal forebygge for store 'blinde pletter'. Lærere i matematik, fysik og kemi kan således indgå i samme team. Dette medvirker til at opløse meget snævre faggrænser og kan inspirere til fagsamarbejde og tværfaglighed der modsvarer de formelle krav til de pågældendes undervisning.

På den anden side planlægges der ikke med en teamsammensætning som går hen over grænserne mellem de hovedområder skolefagene traditionelt opdeles i: matematik-naturvidenskab, humanistiske fag og historie & samfundsfag.

Så bredt sammensatte teams ville ikke være egnede fora for dybtgående fagdidaktiske diskussioner der går tæt på undervisningens enkelte dele for eksempel med argumenter for diverse valg af indhold, rækkefølge og metode.

Det er en vigtig pointe, at i den kollegiale dialog stilles spørgsmålene for at tilfredsstille faglig nysgerrighed, ikke for at kontrollere. Denne ægte interesse virker meget befordrende for processen.

Inddragelse af didaktisk teori

I certificeringsordningen er der ikke krav om at lærerne inddrager didaktisk teori i porteføljen, ligesom der ikke er fastsat et teoretisk pensum som lærerne skal stifte bekendtskab med.

Det skyldes blandt andet ønsket om at fastholde at det er læreren, der er

ekspert på sin egen undervisning. For eksempel vil en vidensformidlende undervisning indeholdende generelle betragtninger over lærerpraksis, især tidligt i forløbet, let komme i modstrid med dette ønske og ikke virke befordrende på lærerens åbne undersøgende tilgang til egen praksis (Elliot, 1991, pp 45 – 48).

Det har det været hensigten at inddragelse af didaktisk teori skulle fremstå som et tilbud til lærerne, når de selv identificerede et behov herfor (Egebladh & Tiller, 1998, pp 219 – 220). Med en sådan inddragelse af didaktisk teori når læreren et nyt trin i professionaliseringsprocessen (Dale, 1998, p 190). Det kan enten dreje sig om at læreren som led konstruktion af egne forklaringsmodeller trækker på teori udviklet af professionelle didaktikere, eller læreren kan støtte sig til teori som led i selvstændig kundskabs- eller teoriudvikling.

Certificeringsordningen overført til ingeniøruddannelserne i Danmark

Efter gennemførelsen og evalueringen af første pilotforløb på lærercertificeringsprojektet

har Learning Lab Denmark og CVU Storkøbenhavn indgået aftale med Ingeniøruddannelsernes Pædagogiske Netværk (IPN) om at udvikle en lektorcertificeringsordning efter samme principper som lærercertificeringens.

Målene med det nye lektor-certificeringsprojekt er udvidet i forhold til lærercertificeringens og afspejler dermed tydeligt hvordan ingeniøruddannelsernes professionelle virke er fordelt på forskellige områder og niveauer i den aktuelle uddannelse. Målene er

- At udvikle et koncept for certificering af undervisere på ingeniøruddannelserne med sigte på professionsudvikling, som tager udgangspunkt i undervisernes praksis og i de institutionsspecifikke forhold, for eksempel undervisning, udvikling af uddannelsestilbud, integration mellem fag, kompetencebaserede curricula og praktiksamarbejde.

- At etablere et professionelt udviklingstilbud til erfarne undervisere på ingeniøruddannelserne.

Første pilotforløb planlægges at starte 1. feb 2005.

Litteratur:

Andresen, Mette, Michelsen, Claus, Pawlik, Erik & Thorslund, Jørgen (2004): "Lærercertificering – Lærere i bevægelse. Intern valuering af et pilotforløb", Learning Lab Denmark

Dale, Erling Lars (1998): "*Pædagogik og professionalitet*" Klim

Dysthe, Olga, Hertzberg, Frøydis & Hoel, Torlaug Løkensgard (2001): "*Skrive for at lære – faglig skrivning i de videregående uddannelser*" Klim

Egebladh, Thor & Tiller, Tom (1998): "*Forskning I skolens vardag*" Studentlitteratur 1998

Elliot, John (1991): "*Action research for educational change*" Open University Press, Philadelphia

Jaworski, Barbara & Watson, Anne (eds) (1994): "*Mentoring in mathematics teaching*" The Falmer Press, London

Lund, Birthe (2004): "*Professionsorienteret didaktik – om professionsuddannelsernes udfordring*" in Hjort, Katrin (ed): "*De professionelle – forskning i professioner og professionsuddannelser*" Roskilde Universitetsforlag

Schön, Donald (2001): "*Den reflekterende praktiker. Hvordan professionelle tænker, når de arbejder*" Klim